

Истамкулов Ж.У.

ЭКОЛОГИЯЛЫК МЫЙЗАМ АКТЫЛАРЫНЫН ӨНҮКТҮРҮҮНҮН КЭЭ БИР БАГЫТТАРЫ

Истамкулов Ж.У.

НЕКОТОРЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Zh.U. Istamkulov

SOME DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL LEGISLATION

УДК: 349.6(0758)

Макаланын негизги максаты – азыркы учурдагы экологиялык мыйзам актыларынын өнүгүүсүнүн концептуалдык негиздерин талдоого алуу, экологиялык мыйзам актыларынын жакшыртуунун негизги багыттары каралган. Изилдөө жалпы жана жеке укуктук усулдардын негизинде тактап айтканда талдоо, синтездөө, индукция, дедукция усулдары аркылуу жүргүзүлгөн.

Негизги сөздөр: мыйзам актылары, концепция, айлана чөйрө, экологиялык коопсуздук, кодификация, кодекс, консолидация.

Основная цель статьи - проанализировать концептуальные основы развития экологического законодательства, рассмотреть основные направления развития экологического законодательства. Исследование проведено на основе общенаучных и частнонаучных методов познания, в частности анализа, синтеза, индукции и дедукции.

Ключевые слова: законодательство, концепция, окружающая среда, экологическая безопасность, кодификация, кодекс, консолидация.

Экологиялык мыйзам актыларынын өнүгүүсүндө концептуалдык негиздердин иштелип чыгуусу маанилүү багыттардын бири болуп саналат. Бирдиктүү концепциянын жоктугу анын өнүгүүсүнө тоскоол болуп, ички жана сырткы карама каршылыктарга, шайкештик келбөөгө алып келет.

Мына ошондуктан экологиялык мыйзам актылары бирдиктүү концепциянын негизинде өнүгүүсү керек, мындай ойду көптөгөн окумуштуулар карманышат [1, с. 234].

Илимий адабияттарда концепциянын төмөнкү элементтери каралган;

а) экологиялык мыйзам актыларынын өнүгүүсү үчүн зарыл негиздеме (теоретикалык-укуктук изилдөөнүн натыйжалары, илимий тыянактар, укук колдонуу практикасы;

б) экологиялык мыйзам актыларынын учурдагы экономикалык, саясий, юридикалык, уюшумдук чындыктарын эске алуу;

в) мыйзам актыларынын максат жана милдеттерин аныктоо;

г) мыйзам актыларынын принциптерин негиздөө;

д) экологиялык тармактын негизги багыттарын иштеп чыгуу;

е) экологиялык мыйзам актыларынын башкы негизги мыйзам актысын аныктоо;

ж) керектүү мыйзам актылар чөйрөсүн аныктоо жана башкалар кирет.

Бул жерде айта кетүү орундуу Кыргыз Республикасынын Президентинин 2007-жылдын 23-ноябрын №506 Жарлыгы менен бекитилген Кыргыз Республикасынын экологиялык коопсуздугунун Концепциясын айтсак болот [2].

Концепцияда экологиялык саясаттын артыкчылыктуу багыттары каралып, ага жаратылышты коргоо мыйзамдарынын, айлана-чөйрөнү мамлекеттик контролдоонун жана экспертизалоонун, экономиканы экологиялаштыруунун, мониторингдөөнүн системасын түзүү суролору аныкталган.

Өнүгүү түшүнүгү философиялык адабияттарда материалдык жана идеалдык объектилерди мыйзам ченемдүү өзгөртүү үчүн багытталган кайтарылгыс таасир этүү таанылып, каралган үч сапаттын бир убакта болушу башка өзгөрүүлөрдөн өнүгүүнүн процессин бөлүп чыгат» [3, с. 651].

Экологиялык мыйзам актыларынын өнүктүрүүнүн дагы бир жолу катары окумуштуулар консолидация формасын айтышат. Бул форма чет өлкөлөрдө кеңири колдонулат. Бирок консолидация формасы систематизациялоонун бир түрү катары өз алдынча мааниге ээ эмес.

Мындай көз карашты В.С. Белых да карманат. Анын ою боюнча консолидация формасы формалдуу иш катары бааланат [4, с. 15].

Бир канча башка көз карашты О.С. Колбасов карманат. Анын ою боюнча экологиялык мыйзам актыларын кодификациялап экологиялык кодексти кабыл алуу зарыл [5, с. 139].

Ал эми В.П. Ворфоломеевдин ою боюнча үч нерсени экологиялык, социалдык, экономикалык принциптерди бүт мыйзам актыларында иреттүүлүк менен ишке ашыруу зарыл. Бул принципти ишке ашыруу үчүн экологиялык мыйзам актыларын жакшыртуунун атайын программаларын иштеп чыгуу зарыл дейт [6, с. 70-71].

Биз дагы бул ойго кошулабыз. Биздин оюбузча укуктуу мамлекеттин шарттарында систематизациялоонун кодификациялык жолу бир канча артыкчылыктан кодификация саналат. Анткени кодекс ченемдик актылар иерархиясында бир канча жогору.

Бул көз караш А.С. Шестерюк тарабынан да колдоого алынган.

Анын айтымында укуктук тутумдун өнүгүшү, жаңы укуктун тармактарынын пайда болушу кодификацияланган актыларсыз мүмкүн эмес. Укуктун өнүгүшү үчүн кодификация негизги фактор катары аракеттеги мыйзам актылар тартипке келбестен ага зарыл болгон өзгөрүү толуктоолор киргизилип, ички биримдик пайда болот [7, с. 5].

Мыйзам актыларынын дагы бир жолу систематизациялоо менен чектеш жолу ченемдик актыларды классификациялоо үчүн атайын классификаторду түзүү жолу саналат.

Мындай укуктук практика Россия Федерациясында ийгиликтүү колдонулат [8, с. 1260]. Укуктук актылардын классификатору – мыйзам актыларынын систематизациялоодо маалыматты издөөдө маанилүү инструмент катары саналат [9, с. 84-85].

Экологиялык мыйзам актыларында айрыкча түшүнүк категорияларында абстрактуу, декларативдүү мүнөзгө ээ.

Бул өз кезегинде экологиялык ченемдик актылардын бирдей так колдонууга тоскоол болуп ар кандай субъективдүү чечмелөөгө алып келип, коррупциялык чиймелердин пайда болушуна шарт түзөт.

Дагы бир орчундуу көйгөй катары экологиялык мыйзам актылары теңдештирилген эмес, бүтүндүгү жок.

Биздин оюбузча мындай себептерге экологиялык укуктук мамилелердин татаалдыгы да башкача айтканда айлана чөйрөнү коргоо мамилелери бир жактан, экинчи жактан жаратылыш ресурстарын пайдалануу таасир этет.

Экологиялык мыйзам актыларын мазмуну, экономикалык, социалдык, укуктук жактан шайкеш келтирүү дагы мыйзамды ишке ашырууда бир топ кыйынчылыктарды алып келет.

Буга мисал катары өлкөбүздөгү «Кумтөр» кенин пайдалануу боюнча, «Жерүй» кенин пайдалануу боюнча элдин нараазычылыктарын келтирсек болот.

Мамлекет дифференцияланган саясат жүргүзбөйт. Базар экономикалык шарттарында экономикалык кызыкчылыктар басымдуулук кылган учурлар көп кездешет.

Экологиялык мыйзам актылары ички түзүмдүк бирдиги дагы ченемдик укуктук жактан толук кандуу тутумдашпаган, ички бир берене менен экинчи берененин карама каршылыгы, же бир ченемдик акты менен экинчи бир ченемдик актынын каршылыгы көп кездешет.

Мыйзам актыларында боштуктар дагы орун алган, бул өз учурунда биз жогоруда айткандай субъективдүү фактордук абалды жаратып коррупциялык жолдорго алып чыгат.

Аларга мисал катары «өндүрүштүк чыгындылар, таштандылар, өсүмдүк дүйнөсүн пайдалануу, экологиялык маалымат чөйрөсү жөнүндө ченемдердин жоктугу мыйзамда толук кандуу өз ордун таба элек.

Мисал катары Кыргыз Республикасынын «Жер казынасы жөнүндө» мыйзамында экологиялык маалымат боюнча жоболор орун алган эмес, ал эми мындай беренелер «айлана чөйрөнү коргоо жөнүндө» мыйзамдарында бар.

Бул суроолорду чечмелөөдө бир канча авторлор [10, с. 54]. «Негиздер - кодекстер» түшүнүгүн киргизүүнү сунушташат.

Бир жагынан алганда бул бир канча орундуу анткени экологиялык мыйзам актылары кодификацияланган «Жер», «Суу» жөнүндө кодекстер бар, экинчи жагынан алганда ченемдик актылар жөнүндө мыйзамда ченемдик актылардын мындай түрү каралган эмес.

Бирок ошону менен бирдикте бул концепцияда экологиялык мамилелер жыйымдуу каралган эмес, аларды ишке ашыруунун экономикалык социалдык, финансылык механизмдери каралган эмес. Негизинен басым экологиялык коопсуздукка жасалган.

Мындан тышкары, бул Концепцияда экологиялык мыйзам актыларынын артыкчылыктануу багыттары, экологиялык чөйрөнү башкаруу компетенцияларын тутумдаштыруу, алардагы коррупциялык чиймелерге бөгөт коюу, башкаруу жана көзөмөл органдарынын ыйгарым укуктарын аныктоо боюнча жандашуулар каралган эмес.

Биздин оюбузча, бул элементке экологиялык мыйзам актыларын систематизациялоону кошуу зарыл.

Адабияттар:

1. Голиченков А.К. Понятие концепции развития отрасли законодательства: опыт научных исследований и практических разработок // Экологическое право России: Сб. научно-практ. конференций 1996-1998гг. - С. 234.
2. Кыргыз Республикасынын экологиялык коопсуздугунун Концепциясы Кыргыз Республикасынын Президентинин 2007-жылдын 23-ноябрындагы 506 Жарлыгы менен бекитилген.
3. Философский энциклопедический словарь. - М., 1983. - С. 651.
4. Белых В.С. Кодификация или консолидация предпринимательского законодательства: Что делать. Бизнес, менеджмент и право. - 2006. №3. - С. 15.
5. Бакунина Т.С., Голиченков А.К., Козырь О.М. Актуальные проблемы земельного и экологического права // Государство и право. - 1995. - N12. - С. 139.
6. Бакунина Т.С. Обсуждение проблем национальной экологической политики Российской Федерации // Государство и право. - 1994. - N1. - С.70-71.
7. Шестерюк.А.С. Вопросы кодификации законодательства об охране окружающей среды. - Л., 1984. - С. 5.
8. Собрание законодательства РФ. - 2000. - №12. - Ст. 1260
9. Дубовик О.Л. Экологическое право: Учебник. - М.: ТАК КАК Велби, Изд-во Проспект, 2003. - С. 84-85.
10. Бринчук М.М., Боголюбов С.А., Дубовик О.Л., Сопатаева В.А. Проблемы развития системы Российского экологического законодательства // Государство и право. - 1995. - N 2. - С. 54.

Рецензент: к.ю.н., доцент Жусупов Б.А.